

5. 8. 2011

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Je povinností řádného hospodáře vymáhat dluhy společnosti?

Judikatura civilních senátů Nejvyššího soudu ČR k pojmům „řádny hospodář“ a „péče řádného hospodáře“ není prozatím příliš bohatá, a to přes řadu problémů, které se k povinnosti vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře váží. Aktuálně Nejvyšší soud ČR řešil problém, zda statutární orgán musí vždy a za všech okolností přistupovat k vymáhání pohledávek soudní cestou.

Pojem „péče řádného hospodáře“

Povinnost péče řádného hospodáře je v českém právu založena na objektivním principu, který spočívá v porovnání péče patřičné osoby s péčí, jakou by vyvíjel řádný hospodář. Řádný hospodář „je dostatečně rozumnou, vzdělanou, zkušenou a pečlivou osobou“.[1] Na rozdíl od subjektivního pojetí se od něj neočekávají profesionální znalosti, i kdyby profesionálem v určité oblasti byl.

S tímto pojetím koresponduje též rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 18.10.2006, sp. zn. 5 Tdo 1224/2006, kde Nejvyšší soud ČR vymezil pojem řádného hospodáře tak, že „**řádny hospodář činí právní úkony týkající se obchodní společnosti odpovědně a svědomitě a stejným způsobem rovněž pečuje o její majetek, jako kdyby šlo o jeho vlastní majetek. Taková péče tedy nepochybně zahrnuje péči o majetek akciové společnosti nejen v tom smyslu, aby nevznikla škoda na majetku jeho úbytkem či znehodnocením, ale také aby byl majetek společnosti zhodnocován a rozmnožován v maximální možné míře, jaká je momentálně dosažitelná. Postup člena představenstva akciové společnosti s péčí řádného hospodáře ovšem nepředpokládá, aby byl vybaven všemi odbornými znalostmi, které souvisejí s uvedenou funkcí ve statutárním orgánu, ale k jeho odpovědnosti postačí základní znalosti umožňující rozeznat hrozící škodu a zabránit jejímu způsobení na spravovaném majetku (...)** Navíc péče řádného hospodáře **zahrnuje i povinnost člena statutárního orgánu rozpoznat, že je nutná odborná pomoc speciálně kvalifikovaného subjektu, a zajistit takovou pomoc.**“ Obdobné právní závěry učinil Nejvyšší soud ČR již v rozhodnutí ze dne 24.3.2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005.

Ve světě obchodu vždy existuje jisté podnikatelské riziko – správné rozhodnutí učiněné dnes se již jako správné nemusí jevit později. Hospodáři se mnohdy musí rozhodovat rychle. Pokud by soudy extenzivním výkladem vyvozovaly jejich odpovědnost za všechna špatná rozhodnutí bez výjimky, logicky by odradily i ty hospodáře, kteří v souladu s doktrínou péče řádného hospodáře podstupují přijatelné riziko. Byl by tak nastolen velmi konzervativní řád spravování majetku společnosti.

Znamená péče řádného hospodáře povinnost vymáhat dluhy společnosti za všech okolností?

Otázkou, zda musí „řádný hospodář“ vždy a za všech okolností přikročit k vymáhání pohledávek soudem, se Nejvyšší soud ČR zabýval ve svém rozhodnutí ze dne 30.3.2011, sp.zn. 29 Cdo 4276/2009. Jednatel společnosti s ručením omezeným totiž některé pohledávky nevymáhal a tyto se později v důsledku toho promlčely. Společnost se z tohoto titulu domáhala odpovědnosti jednatele za škodu podle ustanovení § 135 odst. 2 ve spojení s ustanovením § 194 odst. 6 obchodního zákoníku.

Nejvyšší soud ČR konstatoval, že neuplatnění pohledávek samo o sobě nemusí znamenat porušení povinnosti jednatele vykonávat svoji funkci s péčí řádného hospodáře. Je nutné totiž brát v úvahu **„samotné posouzení případné úspěšnosti takového postupu (např. od možnosti společnosti prokázat vznik, výši i trvání uplatněné pohledávky) a reálnosti jejího (alespoň částečného) vymožení.“** V uvedeném případě dlužník společnosti zcela zjevně nebyl schopen dostát svých závazků, a to ani částečně. Nejvyšší soud ČR poznamenává, že **„v situaci, kdy společnost není s to prokázat svá tvrzení ohledně vzniku, výše a trvání pohledávky, aniž by takový stav způsobil sám jednatel, by naopak v rozporu s náležitou péčí (péčí řádného hospodáře) mohlo být – podle okolností případu – podání žaloby a vynaložení dalších nákladů na vedení soudního řízení.“** Žalobkyně tak nebyla schopna prokázat, že jednatel porušil svoji povinnost. Nejvyšší soud ČR poznamenává, že škody a její výši **„nelze bez dalšího ztotožnit s výši promlčených pohledávek podle stavu účetnictví společnosti.“**

Nejvyšší soud ČR tak dovodil, že řádný hospodář při výkonu své povinnosti **musí brát v potaz všechny relevantní okolnosti a zvážit, zda nakonec nebude výhodnější pro společnost upustit od vymáhání pohledávky společnosti.** Jinými slovy měl by zbilancovat „klady a zápory“ vymáhání té či oné pohledávky, aby mohl učinit správné rozhodnutí. Nevymáhání pohledávky totiž v některých případech není porušením péče řádného hospodáře.

Daňové souvislosti (ne)vymáhání pohledávek

Zajímavým aspektem souvisejícím s vymáháním „nedobytných“ pohledávek jsou ale daňové dopady v podobě tzv. opravných položek. Ty Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí nezminil. Opravné položky jsou dle ustanovení § 23 odst. 3 písm. c) bodu 3 zákona o daních z příjmů daňově uznatelným nákladem. Podle zákona o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů (zákon o rezervách) je možné vytvořit opravné položky k nepromlčeným pohledávkám s rozvahovou hodnotou do 200.000,- Kč bez nutnosti zahájení rozhodčího, soudního nebo správního řízení až do výše 20 % rozvahové hodnoty pohledávky, uplynulo-li více než šest měsíců od sjednané lhůty splatnosti pohledávky. **Vyšší opravné položky (a opravné položky k pohledávkám s rozvahovou hodnotou nad 200.000,- Kč) lze vytvořit jen tehdy, pokud ohledně pohledávky bylo zahájeno rozhodčí, soudní nebo správní řízení, jehož se věřitel řádně účastní.** Procentní výše opravné položky je odvozena od doby, jež uplynula od splatnosti pohledávky, a to až do 100% neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky v případě uplynutí 36 měsíců od konce splatnosti pohledávky.

Jinými slovy pokud věřitel „nedobytnou“ pohledávku řádně uplatní u příslušného orgánu (s vynaložením minimálních nákladů, tzn. např. bez právního zastoupení), znamená to alespoň snížení ztráty v podobě daňových výhod. To vše samozřejmě za předpokladu, že vůbec má k dispozici dokumenty způsobilé prokázat existenci pohledávky v tvrzeném rozsahu.

Dle našeho názoru nelze tento úhel pohledu podceňovat a řádný hospodář by jej měl zahrnout mezi výše zmíněné „klady a zápory“, které musí pečlivě zvážit před rozhodnutím, zda „nedobytnou“ pohledávku uplatní u soudu, či nikoliv.

Závěr

S ohledem na aktuální judikaturu Nejvyššího soudu ČR lze tedy uzavřít, že řádný hospodář při

rozhodování, zda bude v soudním (či jiném) řízení vymáhat pohledávku společnosti, musí zvážit její úspěšnost, tedy možnost prokázání jejího vzniku, výše, trvání a reálnosti vymožení, dále předpokládané náklady na její vydobytí a také by neměl opomenout případné daňové souvislosti.

Mgr. Michal Vrajík

Mgr. Ondřej Huml

[DVOŘÁK & SPOL., advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Oasis Florenc
Pobřežní 12,
186 00 Praha 8

Tel.: +420 255 706 500
Fax: +420 255 706 550
e-mail: office@akds.cz

[1] Čech, P. - Péče řádného hospodáře a povinnost loajality. Právní rádce. 2007, č. 3, s. 4-18.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Holdingové struktury a odpovědnost mateřské společnosti](#)
- [Zjednodušení rozvodového řízení - aktuální právní úprava vs. změny, které zavádí rozvodová reforma](#)
- [Ochrana klimatu a výroba zboží v roce 2024: uhlíkové clo a změny v emisních povolenkách](#)

- [Poskytování informací zadavatelem v zadávacím řízení](#)
- [Zásady pro spolupráci obcí s developery a možnost dohody na změně územního plánu](#)
- [Jak mohou firmy těžit z EU Taxonomie? Příklady konkrétních příležitostí ve třech sektorech](#)
- [Změny v bezplatných emisních povolenkách: na koho dopadnou a jak se na ně připravit?](#)
- [Investice do společné věci v nesezdaném soužití](#)
- [K povinnosti zaměstnance vrátit zaměstnavateli rozdíl mezi stálou a dosaženou mzdou při uplatnění konta pracovní doby](#)
- [Holdinky a zneužití práva při výplatě podílu na zisku.](#)
- [Technická novela zákona o zadávání veřejných zakázek vejde v účinnost už 16. 7. 2023](#)